

ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ

Економічний простір

Збірник наукових праць
(www.eprostir.dp.ua)

№ 48/1

Дніпропетровськ
ПДАБА
2011

*Друкуються відповідно рішення Вченої Ради
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.
(Протокол №9 від 26.04.2011 р.)*

Свідомство про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
№279/3

видає Міністерством юстиції України 17.05.07р.

Науковий збірник „Економічний простір” включено до спеціалізованого
Переліку ВАК України з економіки (Постанова №1- 05/4 від 14.10.09 р.)

Головний редактор:

доктор економічних наук, професор **Орловська Юлія Валеріївна.**

Редакційна колегія:

д.т.н, заслужений діяч науки
і техніки України **Большаков В.І.,**
д.е.н. **Батура О.В.,**
д.е.н. **Верхоглядова Н.І.,**
д.е.н. **Вакульчик О.В.,**
д.е.н. **Дубницький В.І.**
д.е.н. **Гладій І.Й.,**
д.е.н. **Задоя А.О.,**

д.е.н. **Залунін В.Ф.,**
д.е.н. **Кратт О.А.,**
д.е.н. **Максімова Т.С.,**
д.е.н. **Пила В.І.,**
д.е.н. **Плаксієнко В.Я.,**
д.е.н. **Покотілов А.А.,**
д.е.н. **Тян Р.Б.,**
д.е.н. **Чернюк Л.Г.,**
д.е.н. **Чмир О.С.**

Е 45 **Економічний простір: Збірник наукових праць. – № 48/1. –**
Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – 333с.

В збірнику розглядаються сучасні проблеми просторових економічних систем, сталого екологозбережувачого розвитку економіки, інноваційних процесів макро і мікрорівня, кластерних форм організації бізнесу, ресурсозбереження, фінансових та інвестиційних аспектів економічного зростання, ефективності регуляційних дій органів державного управління та місцевого самоврядування. Особливої уваги в збірнику набувають питання підвищення якості освітянських функцій інших навчальних закладів, ролі освіти в постіндустріальному суспільстві.

Для студентів, аспірантів, науковців, викладачів, представників органів державного управління та місцевого самоврядування.

УДК 336
ББК 65.01

Череп А.В., д.е.н., Урусова З.П. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВІДБОРУ ЕФЕКТИВНИХ ЛІЗИНГОВИХ ПРОЕКТІВ 181

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОСТОРОВО – КЛАСТЕРНИЙ БІЗНЕС

Антонюк О.О. АНТИКРИЗОВИЙ МОНІТОРИНГ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМ ПРОВЕДЕННЯ.....	190
Бурбела О.В., Шалагай Ю.О., Захараш О.О. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА.....	197
Галінська Т.С. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ШЛЯХОМ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ.....	204
Данилина Н.В. РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОГО ПОТЕНЦІАЛА В ПОВЫШЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧЕСКОГО ПОТЕНЦІАЛА МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ.....	212
Донской Д. В., к.е.н. ОПТИМИЗАЦИЯ ПАРАМЕТРОВ РЕКРЕАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРИ ПОМОЩИ МОДЕЛЕЙ ТЕОРИИ МАССОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ.....	225
Жисалевич Ж.М. ЕФЕКТ СИНЕРГІЗМУ В МАШИНОБУДІВНИХ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ КЛАСТЕРАХ.....	236
Зоря О.П., к.е.н., Канцедал Н.А., к.е.н., Пилипенко Т.І. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ТА РОЗРОБКА СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ.....	245
Іваницька Н.Б. ВИЗНАЧЕННЯ ДИНАМІКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	252
Карабаза І.А., к.е.н. РАЦІОНАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	258
Козенков Д.С., к.е.н. СТРАТЕГІЧНІ КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	264
Кохан М.О., к.е.н. ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОСТІ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	270
Матвієнко О.Л., Голишевська А.А. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ.....	280
Осадчий О.Д. СУЧАСНІ СТИЛІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІЗ ЗОВНІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ.....	286
Полозова Т.В., к.е.н., Єременко А.О., Воскобойник О.М., к.т.н. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	291
Ратушняк О.Г., к.т.н., Хоменко Н.О. АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ.....	298
Шатохин О.Г., к.е.н. ОСНОВИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ЛОГІСТИЦІ.....	305

СТАЛІЙ РОЗВИТОК, ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА

Лопатіна О.С. ДО ПИТАННЯ ВПЛИВУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА.....	311
Пішенина Т. І., д.екоп. та мен-ту ПЕРЕДУМОВИ, ЧИННИКИ ТА ПРИНЦИПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РАДІОЕКОЛОГІЧНОГО КОМПЛЕКСУ ЯК БАЗИСУ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	324

УДК 331.108.244

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Полозова Т.В., к.е.н.

Єременко А.О.

Харківський національний університет радіоелектроніки

Воскобойник О.М., к.т.н.

начальник відділу амортизації АКБ «Меркурій»

У статті розглянуто теоретичні аспекти організаційно-економічних заходів забезпечення кадрової безпеки підприємства: розкрито поняття «економічна безпека підприємства», вивчено основні принципи роботи з кадрами, досліджено напрями організації кадрової безпеки на підприємстві.

Ключові слова: кадри, кадрова безпека, персонал, економічна безпека, колективний договір, кадрові служби.

The article reviews the theoretical aspects of organizational and economic measures to ensure enterprise security personnel: the concept of "economic security companies", studied the basic principles of the staff, researched areas of personnel security in the enterprise.

Keywords: personnel, personnel security, personnel, economic security, collective agreements, personnel service.

Актуальність проблеми. Перехід до ринкової економіки, створення значної кількості підприємств, виникнення різноманітних способів конкурентної боротьби, недосконале законодавство, слабкість і корумпованість державних структур, криміналізація господарської діяльності та інші причини створили господарюючим суб'єктам умови, в яких вони вимушені приділяти значну увагу питанням забезпечення власної економічної безпеки.

Стабільність економіки підприємства передбачає надійність елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, здатність до розвитку і прогресу, що забезпечує захист підприємства та стійку економічну безпеку [1].

На сучасному етапі еволюції методів управління в організаціях на перший план все чіткіше постає людина, як найголовніший інструмент

впровадження ефективної діяльності компанії. Персонал компанії впливає на всі аспекти життєдіяльності організації, а також невід'ємно пов'язаний з її безпекою [2].

Дослідження організаційно-економічних заходів забезпечення кадрової безпеки підприємства потребує значних досліджень. Викладене вище обумовлює актуальність подальшого дослідження даної проблеми.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Вивчення питань, пов'язаних із економічною безпекою підприємства та стійкості економіки, було присвячено чимало наукових досліджень як у світовій економічній літературі, так і в роботах вітчизняних вчених-економістів. Теоретичні та методичні аспекти безпечного функціонування суб'єктів господарювання знайшли відображення у працях таких відомих зарубіжних вчених, як О. Грунін, П. Друкер, Т. Клейнер, А. Одінцов, С. Олейников, В. Тамбовцев та інші. Дослідженням у галузі економічної безпеки виробничих систем присвячені праці вітчизняних вчених О. Ареф'євої, І. Бінька, М. Войнаренка, В. Гесця, В. Духова, М. Єрмошенка, Я. Жаліла, Т. Кузенко, Т. Косянчук, В. Лук'янової, В. Микитенко та інших [3].

Завдяки зусиль багатьох вчених були досліджені та оприлюднені основні принципи та напрями вдосконалення системи економічної безпеки, всі вони мають загальнонауковий та методологічний характер. Попри увагою більшості вчених робіт і досі залишається практичне впровадження організаційно-економічних заходів щодо забезпечення кадрової безпеки підприємства.

Метою дослідження є вивчення існуючих та виявлення і розкриття нових практичних рекомендацій щодо організаційно-економічних заходів забезпечення кадрової безпеки на підприємстві.

Викладення основного матеріалу дослідження. З урахуванням складної політичної та економічної ситуації в Україні вже сформувався інтерес до проблеми захисту об'єктів економіки від намагань організованої злочинності, промислового шпигунства та інших правопорушень, збереження комерційної таємниці, а також функціонування недержавних служб безпеки.

Разом з тим до теперішнього часу не склалася єдина точка зору з пи-

тань комплексного, системного підходу до забезпечення безпеки об'єктів економіки, механізмів і принципів створення та функціонування служб безпеки об'єктів, їх взаємодія між собою і з правоохоронними органами. У значній кількості керівників підприємницьких структур не сформовано розуміння принципу забезпечення безпеки як одного з базових в економічній діяльності, через що на практиці проблема безпеки нерідко вважається другорядною [4, 5].

Економічна безпека підприємства — це такий стан господарюючого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні наявних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачуваних обставин і в основному досягає цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику [1].

Змістом категорії «кадрова безпека» є характеристика стану економічної системи при якому відбувається ефективно функціонування всіх її складових, забезпечення захищеності та здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам пов'язаних з персоналом, змістовний та структурний аналіз, діагностика та прогнозування впливу діяльності персоналу [4]. Необхідною метою підвищення економічної безпеки підприємства є більш детальний підбір та вивчення кадрів, перевірка будь-якої інформації, що вказує на їх сумнівну поведінку і компрометуючі зв'язку. При цьому необхідно також в обов'язковому порядку проводити значну роз'яснювально-виховну роботу, інструктажі та навчання з правилами і заходам безпеки, тестування [6].

Вирішення даної проблеми є введення до штату психологів-професіоналів, які поряд з питаннями формування сприятливого психологічного клімату, вирішення конфліктних ситуацій в колективах, відпрацювання підходів психологічного менеджменту, а також займалися б питаннями професійного відбору кандидатів на роботу. З точки зору економічної безпеки основні цілі психологічного профвідбору проілюстровані на рис. 1.

Одним із способів захисту від витoku комерційної таємниці є укладання колективного договору, між власником або уповноваженим ним органом і трудовим колективом. У колективному договорі з позицій

правового захисту комерційної таємниці необхідно передбачити положення, які містять взаємні обов'язки адміністрації та колективу співробітників підприємства щодо забезпечення збереження комерційної таємниці.

Рис. 1 Основні цілі профвідбору

Зокрема, обов'язки адміністрації повинні зводитись до наступного:

- створити необхідні умови для виконання працівниками встановлених на підприємстві порядку та правил забезпечення збереження конфіденційної комерційної інформації;
- інструктувати працівників (при прийнятті на роботу, при звільненні або переводі на іншу роботу, пов'язану з комерційною таємницею);
- проводити комплекс організаційних, економічних, інженерно-технічних та виховно-профілактичних заходів, спрямованих на попередження витіку конфіденційної комерційної інформації;
- включати в посадові інструкції працівників обов'язки по збереженню комерційних секретів підприємства;
- здійснювати контроль за виконанням працівниками підприємства встановлених вимог збереження комерційної таємниці підприємства та притягати до дисциплінарної відповідальності порушників [3, 8].

Обов'язки робітників можна викласти в такій редакції:

- суворо дотримуватись вимог по забезпеченню збереження комерційної таємниці, встановлених на підприємстві відповідними внутрішніми нормативними документами (положеннями, правилами, ін-

струкціями);

- вживати заходів щодо виявлення причин та обставин, які можуть нанести економічні збитки підприємству;

- надійно зберігати інформацію, яка міститься в носіях комерційної таємниці (документах, рукописах, кресленнях, дискетах і т. ін.) [5, 7].

Регулярне вивчення всіх категорій персоналу, розуміння об'єктивних потреб співробітників, їх провідних інтересів, справжніх мотивів поведінки і вибір відповідних методів об'єднання окремих індивідуумів в працездатний колектив - все це в сумі дозволяє керівникам вирішувати складні виробничі та комерційно-фінансові завдання, в тому числі пов'язані із забезпеченням економічної безпеки. На рис. 2 зображені основні принципи, якими доцільно керуватися в роботі з кадрами.

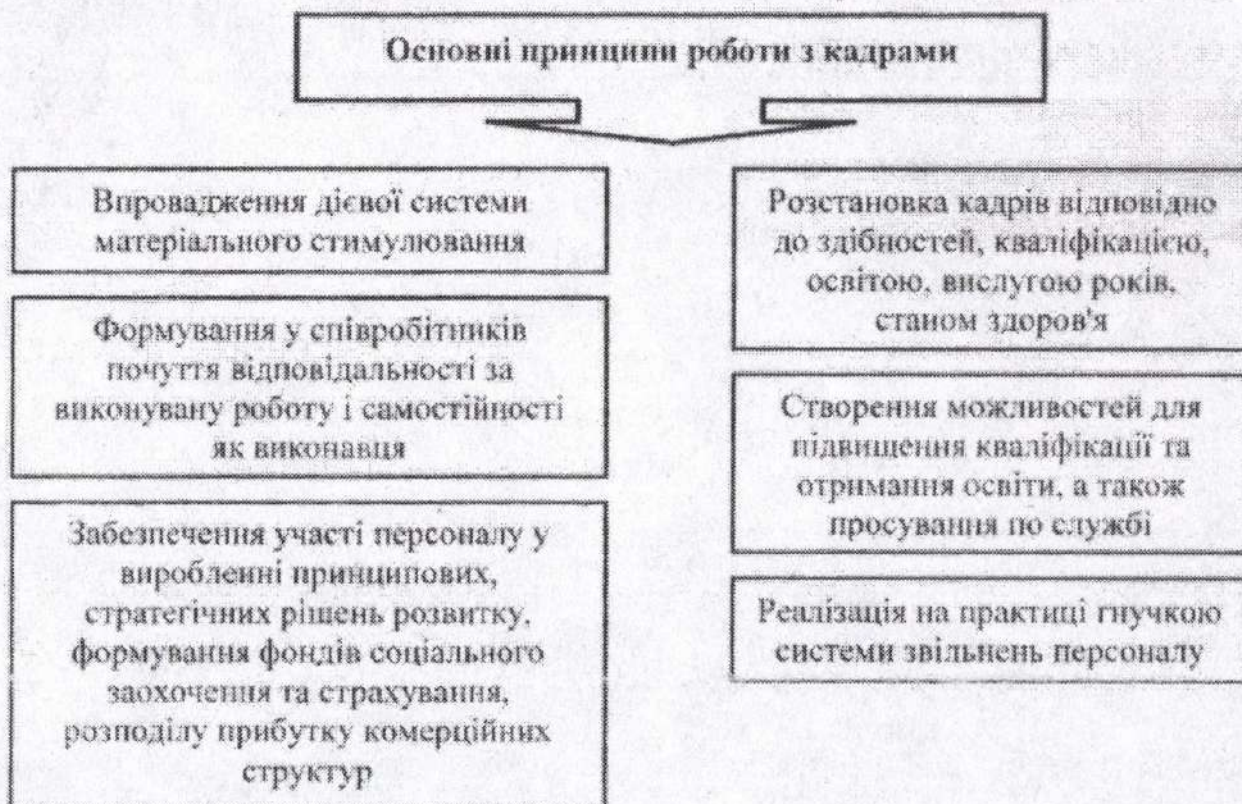

Рис.2. Основні принципи роботи з кадрами

Сучасні психологічні підходи до процесу звільнення дозволяють виробити таку принципову рекомендацію: які б не були причини звільнення співробітника, він повинен залишати комерційну організацію без почуття образи, роздратування і помсти. Тільки в цьому випадку можна

сподіватися на те, що звільняється співробітник не зробить необдуманих кроків і не поінформує правоохоронні органи, податкову інспекцію конкурентів, кримінальні структури про відомі йому справжні чи уявних недоліки, промахи, помилки в діяльності його колишніх керівників.

У зв'язку з цим принципове завдання полягає в тому, щоб визначити справжню причину звільнення співробітника, спробувати правильно її оцінити і вирішити, чи доцільно в даній ситуації робити спроби до штучного утримання цієї особи в колективі, або відпрацювати і реалізувати процедуру його спокійного і безконфліктного звільнення. Рішення рекомендується приймати на основі строго об'єктивних даних щодо кожного конкретного співробітника [6].

Висновки. Процес захисту підприємства від небезпеки починається на етапі підбору працівників на існуючі вакансії. А саме буквально з першої хвилини, коли особа, яка займається відбором персоналу, бачить кандидата на працевлаштування. І цей процес захисту існує безперервно у весь період функціонування підприємства, саме так, як безперервно функціонує на ньому його персонал [4]. Очевидно, що подальший розвиток у цій області пов'язано з активним використанням значного потенціалу методів психоаналізу, етики управління, конфліктології та ряду інших наук і більш повного інтегрування відповідних фахівців в комерційні структури.

В умовах ринкових відносин значення колективних договорів повинно зростати. Оскільки захист комерційної таємниці спрямований на забезпечення економічних та матеріальних інтересів всього колективу підприємства, в забезпеченні його безпеки, тією чи іншою мірою повинні брати участь всі співробітники підприємства [5, 7, 8].

Перспективою подальших досліджень може бути більш детальне вивчення складових забезпечення кадрової безпеки підприємства, знаходження ваги кожної такої складової як для кадрової безпеки так і для економічної безпеки підприємства взагалі; розроблення універсальної моделі правильного підбору кадрів та методів боротьби з промисловим шпигунством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грунин, О.А. Экономическая безопасность организаций [Текст] / О.А. Грунин, С.О. Грунин. – СПб: Питер, 2002. – 160 с.
2. Козаченко, Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення [Текст]: монографія / Г.В. Козаченко та інші. – К.: Лібра, 2003.
3. Швець, Н. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або Як перемогти зловживання персоналу [Текст] / Н. Швець // Персонал. – 2006.
4. Чумарин, И.Г. Кадровая безопасность – представители групп риска в организации [Текст] / И.Г. Чумарин // Персонал-Микс. – 2001. – № 6. – С. 15-18.
5. Иванюта, Т.М. Податковий менеджмент [Текст] / Т.М. Иванюта, А.О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256с.
6. Крисін, А. Проблемы безопасности коммерческих структур в работе с кадрами. WEB-сайт (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: <http://www.follow.ru/article/91>
7. Ткачук, Т. Характерні особливості конкурентної розвідки та промислового шпигунства [Текст] / Т. Ткачук // Персонал. – 2007. – С. 72-78.
8. Драга, А. Комплексное обеспечение безопасности фирмы [Текст] / А. Драга – М., 1996.

Наукове видання

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Збірник наукових праць

№48/1

Українською і російською мовами

*Комп'ютерну верстку та друк виконано
в редакційно-видавничому відділі ПДАБА*

Відповідальний редактор *Морозова С.А.*
Технічний редактор *Зелінська М.В.*

Підписано до друку 28.04.2011
Формат 60x84 1/16. Спосіб друку - різнограф.
Умов.друк.арк.20,81 Тираж 300 прим.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 49600, м. Дніпропетровськ,
вул. Чернишевського, 24-А, офіс В-500
www.eprostir.dp.ua, e-mail: eprostir@gmail.com